

Анна ЗІЗІНСЬКА,

orcid.org/0000-0002-0918-3961

асистент кафедри романо-германської філології

Білоцерківського національного аграрного університету

(Біла Церква, Київська область, Україна) *a.zizinska@gmail.com*

ОСОБЛИВОСТІ СИНТАКСИЧНОЇ СТРУКТУРИ ІМПЕРАТИВІВ У РАНЬОМОВНОАНГЛІЙСЬКИЙ ПЕРІОД

У статті досліджено структурні особливості імперативів у пам'ятках літератури ранньомовноанглійського періоду. Наша розвідка дозволяє проаналізувати функціонування та маркування імперативу в діахронії та зробити компаративний аналіз із сучасним етапом.

В історії англійської мови імперативи є найбільш вживаним типом директивних мовленнєвих актів. Імперативи є невід'ємною частиною наказових речень, які виявилися діахронічно стійкими та зберегли односкладову структуру ще з давньоанглійського періоду. Зміни з наказовими реченнями, мали переважно морфологічний і прагматичний характер і були пов'язані з розвитком наказового способу та мови загалом.

Диференціація форм наказового способу за особами в історії англійської мови відбувається з XV ст. Виникають форми звертання до 3-ої особи однини та множини, а також 1-ої особи множини. Відповідно, починає збільшуватися використання моделі наказових речень. У ранньомовноанглійський період проходить становлення загальної моделі директивної клаузи. Імператив зі звертанням до 2-ої особи у досліджуваній період залишається домінуючим видом директивів.

*Наша розвідка дозволила нам виділити основні маркери імперативів ранньомовноанглійський період і способи їх утворення. Таким чином, нами було виділено найбільш вживані маркери, такі як *cum (come), wende (go) and lat, lete (let)*. Однак імперативи утворювалися і за допомогою інших дієслів.*

Враховуючи сучасні підходи до аналізу синтаксичної структури речення, нами було визначено особливості розташування імперативного дієслова та підмета в досліджуваній період. Також завдяки здобуткам лінгвістичних розвідок генеративної моделі інформаційної структури речення ми змогли встановити залежність наголосу і фокусу речення від порядку слів у діахронічному аспекті.

Ключові слова: *ранньомовноанглійський період, директив, імператив, імперативна клауза, дериваційне дерево, інформаційна структура речення, діахронія.*

Анна ZIZINSKA,

orcid.org/0000-0002-0918-3961

Assistant Professor at the Department of Romano-Germanic Philology

Bila Tserkva National Agrarian University

(Bila Tserkva, Kyiv region, Ukraine) *a.zizinska@gmail.com*

SYNTACTIC STRUCTURE FEATURES OF EARLY MODERN ENGLISH IMPERATIVES

The article investigates the structural features of imperatives in the literature of the Early Modern English period. Our research results allow us to analyze the functioning of the imperatives in diachrony.

In the history of English, imperatives are the most used types of directive speech acts. And according to the study they were the most diachronically stable. The changes that took place with the imperative sentences were mostly morphological and pragmatic and related to the development of the order of words in the sentence and the changes in the history of the language.

In the Early Modern English period, a general model of the directive clause was continuing to developed since the Middle English period. The imperative with the 2nd person pronoun remains the dominant type of directives during the period of investigation.

*Our research has allowed us to identify the main speech act markers of the Early Modern English imperatives and the ways in which their formation. Thus, we have highlighted the most commonly used markers such as *cum (come), wende (go) and lat, lete (let)*. However, imperatives were formed by other verbs as well.*

Taking into account the modern approaches to the analysis of the syntactic structure of the sentence, we have determined the peculiarities of the placement of the imperative verb and the subject in the Early Modern English period. However, considering the achievements of the linguistic investigations of the generative model of the information structure of the sentence, we were able to establish the relation between the accent and focus according to the order of words in the sentence in a diachronic aspect.

Key words: *Early Modern English period, directive, imperative, imperative clause, derivative tree, sentence, information structure, diachrony.*

Постановка проблеми. Дослідження директивних мовленнєвих актів в історії англійської мови піднімає низку питань і проблем, які неможливо охопити виключно синхронічним аналізом. Сьогодні мовленнєві акти прохання, наказів та ін. розглядаються науковцями як приклади актів «загрози обличчю» (face-threatening acts). У соціумі та під час комунікації їх часто вважають загрозою для «негативного обличчя» (negative face) адресата, тобто втручання у свободу дій і нав'язування, що загрожує бажанню комуніканта бути незалежним (Brown and Levinson, 1987). Керуючись цією інформацією, можна легко пояснити велику кількість т. зв. непрямих директивів (indirect directives) у сучасній англійській мові (наприклад, *Could you help me? Will you open the window?*). Нещодавні розвідки показують, що багато непрямих директивних мовленнєвих актів з'явилися в історії англійської мови у досить пізній період. Так наприклад, чіткі випадки директивів у вигляді запитань важко знайти до початку ранньоновоанглійського періоду. Те саме стосується й інших непрямих директивів (Kohnen, 2004). Однак більш очевидні та прямі прояви директивів, які сьогодні вважалися б недоречними та неввічливими, були досить поширеними та часто зустрічалися в ранні періоди англійської мови. Звідси постає питання про норми мовленнєвих актів і рівень лінгвістичної ввічливості в період минулих століть.

Одним із завдань сучасної теорії синтаксису є дослідження структури речення. Дослідників цікавить процес і способи побудови речень у синхронному та діахронному аспектах.

У сучасній лінгвістиці актуальними залишаються питання щодо функціональних і структурних особливостей імперативу. Дослідженнями імперативів у генеративній парадигмі займалися такі вчені, як Дж. Садок та А. Звіцкі (1985), В. Ван дер Вурфф (2007), Е. Потсдам (1998), Дж. Лайонс і Р. Хаддлстон (1977), Ч. Хан (2000), К. Плацак (1998), Л. Рупп (1999), Е. Девіс (1986) та ін.

Об'єктом нашого дослідження є імперативи в ранньоновоанглійський період (XV–XVII ст.), предметом є їхні структурні особливості. Актуальність дослідження зумовлена сучасними напрямками лінгвістичних студій, спрямованих на вивчення структури речення. **Мета дослідження** полягає у визначенні структурних особливостей і засобів вираження імперативів у діахронічному аспекті.

Методологія дослідження мовленнєвих актів у діахронії стикається з певними труднощами. Головними проблемами є неможливість охопити весь обсяг матеріалу з реалізацією мовленнєвих актів

в історії мови, а також складність їх диференціації, оскільки поведінка та розвиток в історії мови можуть змінюватися. Наприклад, при дослідженні директивів, а саме імперативів, неможливо знати всі способи їх реалізації протягом всіх періодів в історії англійської мови. Тому дослідникам доводиться робити еклетичний аналіз «типових» форм вираження, які, на їхню думку, найчастіше зустрічаються в історичному корпусі. Застосування електронних корпусів у дослідженні мовленнєвих актів є проблематичним, оскільки цей аналіз базується на формі, що робить неможливим систематично чи автоматично виділити мовленнєвий акт. Тому, на нашу думку, метод суцільної вибірки є найбільш надійним для такого виду дослідження, хоча і займає довгий час для обробки матеріалу. Тому вченим доводиться шукати альтернативні способи для розвідок. І. Тавітсенн та А. Джукер розглядають директив через дієслово-маркер (Taavitsainen and Jucker, 2007). Таким чином полегшується робота з їх пошуком у корпусі. За допомогою цього підходу можна дослідити всі літературні пам'ятки, наявні в корпусі, й отримати чітку картину використання відповідних мовленнєвих актів. Але в цьому підході є теж недоліки, оскільки він не дає змогу дослідити всі способи реалізації директивів в історичному корпусі. У нашій праці застосований метод суцільної вибірки, що дозволило нам повністю проаналізувати досліджувані одиниці. Матеріалом нашої розвідки слугують пам'ятки ранньоновоанглійської писемності.

Виклад основного матеріалу. Визначаючи імператив як окремий синтаксичний клас, необхідно відділяти функції від структури, розглядаючи елементи останньої як незалежні, структурні (синтаксичні) особливості типу клаузи. Так, наприклад, імперативи зазвичай вживаються як накази, а декларативи – як ствердження. У нашому дослідженні ми будемо аналізувати імперативи як «імперативну клаузу» (клаузу з імперативними синтаксичними ознаками), виділяючи «дієслово-імператив».

У сучасній англійській мові основними комунікативними типами речень є розповідне, питальне, наказове й окличне. Наказові речення визначаються морфосинтаксичними, семантичними або прагматичними особливостями.

Оскільки наказове речення виражає спонукальну дію, то основною структурною особливістю його є те, що підмет цього речення є семантично передбаченим, а отже, не обов'язковим. Заперечні наказові речення утворюються за допомогою допоміжного дієслова *do*, яке слугує наказовим маркером: *Don't go there!*

Синтаксичні особливості імперативів тривалий час були питанням для дискусій серед дослідників генеративної граматики (Г. В. Колшанський, І. І. Ревзін, З. Харріс, Н. Хомський). Імперативи в досліджуваній період вживалися для реалізації директивів.

Імперативні конструкції у ранньоніованглійський період, як і в попередній середньоніованглійський, були більш гнучкими, ніж у сучасній англійській мові, оскільки порядок слів у досліджуваній період залишався менш фіксованим.

Із розвитком генеративної граматики, а саме Ікс-штрих теорії, трактування та підходи до структури та позиційних особливостей імперативів зазнали змін. Рис. 1 дозволяє дослідити позиційне розташування конститuentів і порядок слів у реченні. Отже, дериваційна структура імператива розглядається таким чином:

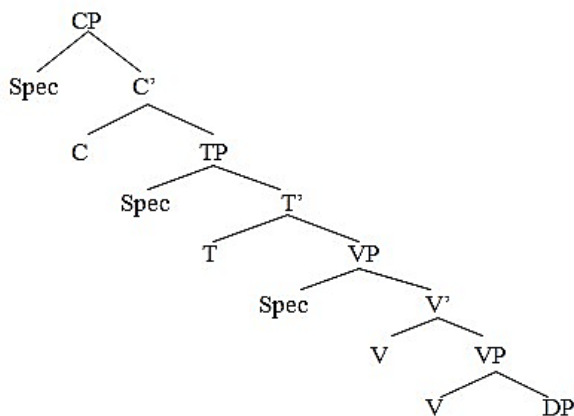
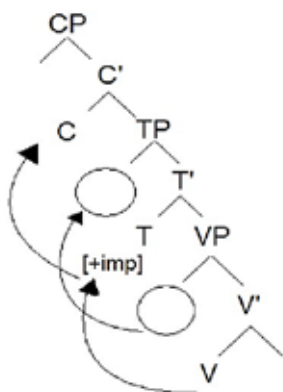

Рис. 1. Структура імперативної клаузи

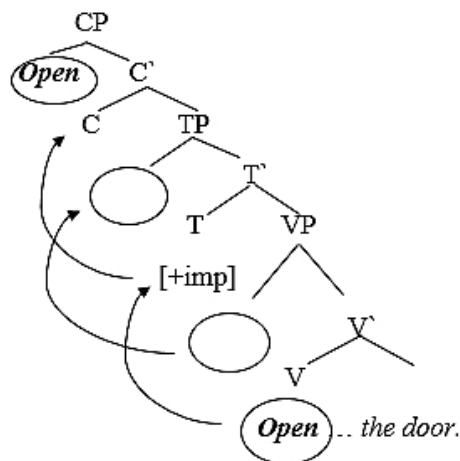
У сучасній англійській мові згідно з Ікс-штрих теорією у структурі імператива відбувається пересув. Таким чином *V* переходить у *T*, а *T*, у свою чергу, в *C*:

$$\begin{aligned} V &\rightarrow T \\ T &\rightarrow C \end{aligned}$$

Структурно це можна проілюструвати таким чином:

Розглянемо це на прикладі речення: *Open the door*.

З ілюстрації помітне чітко переміщення дієслова з позиції *V* на позицію *T*, де функція *[+imp]* переносить його на позицію *C*, що пояснює таким чином ініціальну позицію дієслова в реченні. Відбувається також пересув із позиції *Spec* у *VP* на позицію *Spec* у *TP*, заповнюючи місце підмета в реченні (Potsdam, 2007: 251).

В англійській мові XV–XVII ст. імперативи є домінуючим типом директивних мовленнєвих актів. Оскільки імперативи входять до складу наказових речень, то варто зазначити, що це був єдиний тип дієслівних речень, які ще з давньоніованглійського періоду зберегли односкладову структуру. Зміни, які відбуваються у сфері наказових речень, мали переважно морфологічний характер і були пов'язані з розвитком наказового способу.

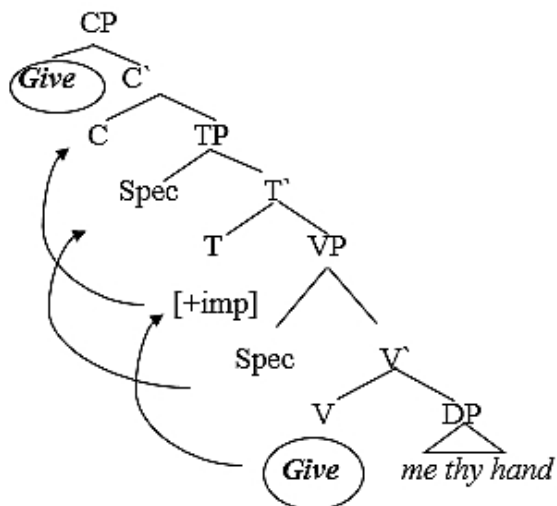
Із середньоніованглійського періоду відбувається диференціація форм наказового способу за особами. З'являються форми звертання до 3-ої особи однини та множини, а також 1-ої особи множини. Таким чином, збільшується функціонування моделі наказових речень (Іванова, Чахоян, 1976: 263). У ранньоніованглійський період починається становлення загальної моделі директивної клаузи. Імператив, в основі якого лежить звертання до 2-ої особи, все ще залишається домінуючим видом директивів.

У ранньоніованглійський період утворення імперативів відбувалося за допомогою безпосередньо самого дієслова, або дієслів, таких як *come* (*cum*) (1), *go* (*wende*) (2) and *let* (*lat*, *lete*) (3).

(1) "Lat me go," than sayde the sheriff, / "For saynte charité..." (A Gest of Robyn Hode; 801) – «Відпустіть мене, – сказав шериф, – заради всього святого...»

(2) "Give me thy hand..." (The Shoemaker's Holiday; p. 12) – «Дай мені свою руку...».

Розвідка показала, що структура цього типу імперативів була діяchronічно стійкою. Так, наприклад, речення (2) матиме структурну схему, яка відповідатиме структурній схемі імперативної клаузи в сучасній англійській мові. Пор.:

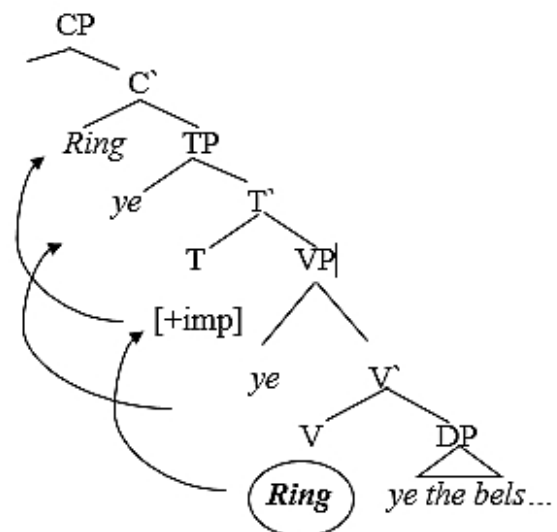
Приклад (2) показує ініціальне розташування імперативного дієслова та нульовий підмет, що доводить діяchronічну стійкість такого типу імперативного речення.

Але в досліджуваній період все ще простежується вживання імперативних речень із наявними підметами, які розташовувалися в постпозиції до імперативного дієслова та виражалися такими займенниками, як *thou, thee, ye, you*. Напр.:

(3) “*Ring ye the bells, ye yong men of the towne...*” (Epirthalamion) – «Дзвоніть у дзвони, молоді цього міста...»

(4) *And the truth tell thou me.* (A Gest of Robyn Hode, 981) – «І правду скажи мені».

Схематично зазначений вище тип імперативів можна представити у вигляді дериваційного дерева (3):

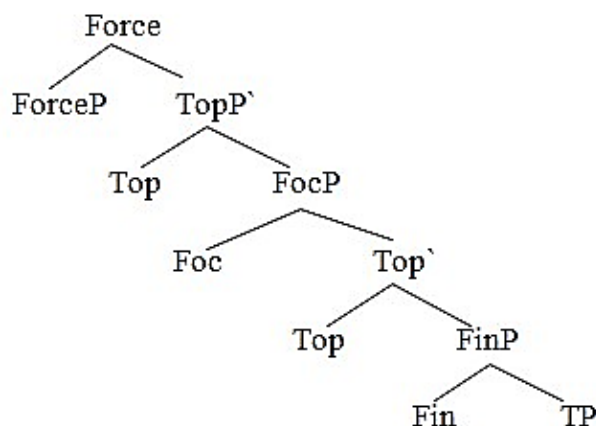

У сучасних лінгвістичних студіях вчені дедалі частіше розглядають речення з погляду теорії інформаційної структури (ІС), яка спирається на Програму мінімалізму Н. Хомського. ІС вивчає внутрішні та зовнішні функції конститuentів речення. Відповідно, ІС речення відображає його членування на відомий зміст (топiк) і нове невідоме (фокус).

Однією з найбільш відомих і поширених генеративних моделей є модель ліві периферії Л. Ріцці (Rizzi, 1997), згідно з якою компоненти ІС речення пов'язані між собою формулою:

$$ForceP > TopP > FocusP > TopP > FinP > TP...$$

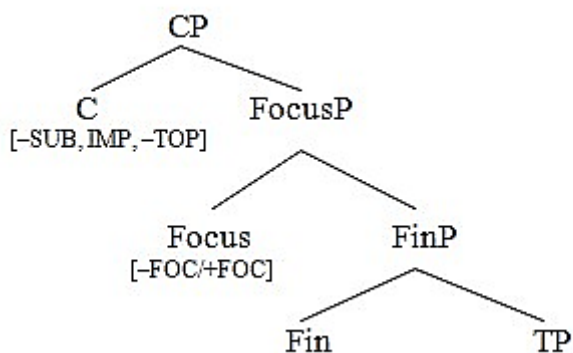
Вона складається із силової фрази (ForceP), яка показує зв'язок речення з контекстом; топiк (TopP) відображає стару інформацію в контексті; фокус (FocusP) пояснює нову інформацію; фінiтна фраза (FinP) має такі елементи, як час, стан, спосiб тощо. Звідси випливає, що топiк і фокус є проміжними елементами між ForceP і FinP. Дериваційна модель інформаційної структури речення матиме такий вигляд:

Інформаційна структура імперативів в англійській мові відрізняється від структури декларативів і питань. Ліва периферія має три позиції: комплементаризер (*complementizer*), фокус і фінiтну групу. В імперативних реченнях вершина (*head*) відсутня. Всі це буде представлено трипозиційною моделлю CP: $CP > FocusP > FinP > TP...$ (Rizzi, 1997: 281).

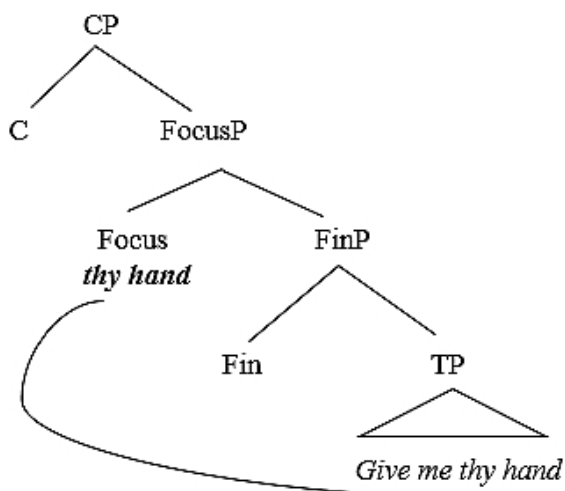
В англійській мові модель для імперативного комплементаризера має таку особливість: [-Sub, Force{IMP}, -Top]. Значущість [Top] не є у вільному варіюванні, оскільки наявність топiка [+Top] вимагатиме ще одну позицію в моделі CP. Особливості структури ліві периферії в англійській мові не дозволяють переміщення у структурі, тому відповідно C⁰ не може притягувати DP через

відсутність топика [-Top]. Наявність *Focus*⁰ залежить від того, чи представлена в реченні фокусна альтернатива (*focal alternative*).

Варто зазначити, що фокусом речення є найбільш наголошена лексична одиниця, яка формує ядро речення.

Дериваційна модель інформаційної структури речення (2) виглядатиме так:

Нуклеарний наголос у реченні падатиме на *thy hand*, що і становитиме фокус речення. Але, як уже зазначалося вище, в імперативних реченнях фокус-група може бути відсутня, що робить неможливим визначення фокусу речення. Це може відбуватися як через відсутній нуклеарний наголос, так і через відсутність нової інформації для слухача. Напр.:

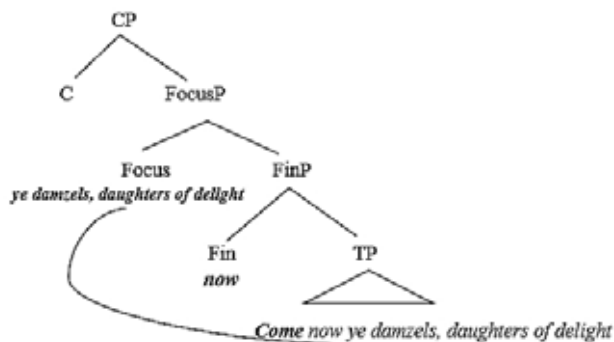
(5) “*Come now ye damzels, daughters of delight...*” (Epithalamion) – «Сюди, дівчата, дочки насолоди...»

Складність аналізу в діакронії полягає в тому, що неможливо достеменно проаналізувати інтонації у давніх текстах. Можливість такого аналізу доводить, що існування фокусу залежить саме від

нуклеарного наголосу. У реченні, представленому у прикладі (5), важко визначити найбільш наголошений елемент. Тому можемо говорити про відсутність наголосу та, відповідно, фокусу. Таким чином, інформаційна структура речення матиме таку модель:

[CP [_{FinP} *Come now ye damzels, daughters of delight*]]

Враховуючи порядок слів у зазначеному вище реченні, ми бачимо розташування всієї клаузи у фінітній групі, пересування з якої по структурі не відбувається. Сучасна англійська мова не допускала б пересув і, відповідно, інверсію в такій клаузі. Але, беручи до уваги період, із якого взятий приклад (5), а саме середньоніованглійський період XVI ст., та особливість порядку слів у цей період, який тільки починає бути схожим на той, який є в сучасній англійській мові, можна припустити, що такий рух конститuentів був можливий. Напр.:

Звідси випливає, що наголос і фокус залежать також від порядку слів у реченні.

Висновки. Матеріал дослідження імперативів дозволяє зробити висновок про наявність їх специфічних властивостей, які відрізняють імперативні клаузи від інших типів директивів. Діахронічне дослідження ранньоніованглійського періоду дозволило виділити структурні особливості, зокрема розташування імперативного дієслова та підмета. У досліджуваній період нами простежується вживання імперативних клауз із наявними підметами, які розташовувалися в постпозиції до імперативного дієслова. Такий тип наказових речень виявився діахронічно стійким і зберігся до XV ст. із часів давньоніованглійського періоду. Синтаксична модель структури імперативної клаузи з ініціальним розташуванням дієслова та нульовим підметом у досліджуваній період є аналогічною моделі в сучасній англійській мові. Це дозволяє нам зробити висновок, що становлення сучасної структури імперативних речень відбулося з кінця середньоніованглійського та початку ранньоніованглійського періодів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Иванова И. П., Чахоян Л. П. История английского языка. Москва : Высш. шк., 1976. 319 с.
2. Aijmer, Karin. *Conversational Routines in English: convention and creativity*. Harlow : Longman. As cited in: Culpeper, Jonathan and Dawn Archer. 2008. Requests and directness in Early Modern English trial proceedings and play texts. In: Jucker, Andreas H. and Irma Taavitsanien (eds.). *Speech Acts in the History of English*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 1996.
3. Alcazar, A., Saltarelli, M. *The syntax of imperatives*. Cambridge : Cambridge University Press, 2014.
4. Austin, John L. *How to Do Things with Words*. Oxford : Oxford University Press, 1962.
5. Busse, Ulrich. Changing politeness strategies in English requests: A diachronic investigation. In: Jacek Fisiak (ed.). *Studies in English Historical Linguistics and Philology: A Festschrift for Akio Oizumi*. Frankfurt/Main : Peter Lang, 2002. P. 17–35.
6. Culpeper, Jonathan and Dawn Archer. Requests and directness in Early Modern English trial proceedings and play texts. In: Jucker, Andreas H. and Irma Taavitsanien (eds.). *Speech Acts in the History of English*. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins, 2008.
7. Fawcett, R. P. *A theory of syntax for systemic functional linguistics*. Amsterdam/Philadelphia : John Benjamins, 2000.
8. Halliday, M. A. K. *Halliday's introduction to functional grammar*. London and New York: Routledge, 2014.
9. Hopper, Paul J. Elizabeth Closs Traugott. *Grammaticalization*. (Cambridge Textbooks in Linguistics.) Cambridge : Cambridge University Press. 2003. P. 10–14.
10. Huddleston, R. Pullum, G. K. *The Cambridge grammar of the English language*. Cambridge : Cambridge University Press, 2002.
11. Jespersen, O. *Essentials of English grammar*. London : Routledge, 1933.
12. Kohnen, Thomas. "Let mee bee so bold to request you to tell me": Constructions with "let me" in the history of English directives. *Journal of Historical Pragmatics*. 2004. 5:1. P. 159–173.
13. Kohnen, Thomas. Text types and methodology of diachronic speech act analysis. In: Taavitsainen Irma, Fitzmaurice Susan (eds.). *Methods in Historical Pragmatics*. Berlin – New York : Mouton de Gruyter, 2007. P. 139–166.
14. Krug, Manfred. Modality and the History of English Adhortatives. in: Raphael Salkie, Pierre Busuttill & Johan van der Auwera (eds.), *Modality in English. Theory and Description (Topics in English Linguistics)*. Berlin and New York: Mouton de Gruyter, 2009.
15. Ogura, Michiko. 'Gewat + Infinitive' and 'Uton + Infinitive'. *Neuphilologische Mitteilungen* 101, 2000. P. 69–78.
16. Potsdam, Eric. 'Analysing Word Order in the English Imperative'. *Linguistik Aktuell / Linguistics Today* 103. Amsterdam : John Benjamins, 2007. P. 251–272.
17. Pullum Geoffrey K. and Rodney Huddleston. Negation. In: Huddleston, Rodney & Geoffrey K. Pullum (eds.) *The Cambridge Grammar of the English Language*. 2002.
18. Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., Svartvik, J. *A comprehensive grammar of the English language*. London : Longman, 1985.
19. Rizzi, Luigi. 'The Fine Structure of the Left Periphery'. In *Elements of Grammar: Handbook of Generative Syntax*, ed. Liliane Haegeman. Dordrecht : Kluwer, 1997. P. 281–337.
20. Rupp, Laura. 'Inverted' Imperatives'. In *Imperative Clauses in Generative Grammar: Studies in Honour of Frits Beukema*, ed. Wim van der Wurff. *Linguistik Aktuell/Linguistics Today* 103. Amsterdam : John Benjamins, 2007.
21. Taavitsainen, Irma, Jucker, Andreas H. Speech acts verbs and speech acts in the history of English. In: Taavitsainen Irma, Fitzmaurice Susan (eds.). *Methods in Historical Pragmatics*. Berlin – New York : Mouton de Gruyter, 2007. P. 107–138.

REFERENCES

1. Ivanova I.P., Chakhoyan L. P., 1976. Istoriia angliiskoho yazyka [History of English Language]. Moskva: Vysshiaia shkola. 319 p. [in Russian].
2. Aijmer, Karin. 1996. *Conversational Routines in English: convention and creativity*. Harlow: Longman. As cited in: Culpeper, Jonathan and Dawn Archer. 2008. Requests and directness in Early Modern English trial proceedings and play texts. In: Jucker, Andreas H. and Irma Taavitsanien (eds.). *Speech Acts in the History of English*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
3. Alcazar, A., Saltarelli, M. 2014. *The syntax of imperatives*. Cambridge: Cambridge University Press.
4. Austin, John L. 1962. *How to Do Things with Words*. Oxford: Oxford University Press.
5. Busse, Ulrich. 2002. Changing politeness strategies in English requests: A diachronic investigation. In: Jacek Fisiak (ed.). *Studies in English Historical Linguistics and Philology: A Festschrift for Akio Oizumi*. Frankfurt/Main: Peter Lang. P. 17–35.
6. Culpeper, Jonathan and Dawn Archer. 2008. Requests and directness in Early Modern English trial proceedings and play texts. In: Jucker, Andreas H. and Irma Taavitsanien (eds.). *Speech Acts in the History of English*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
7. Fawcett, R. P. 2000. *A theory of syntax for systemic functional linguistics*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
8. Halliday, M. A. K. 2014. *Halliday's introduction to functional grammar*. London and New York: Routledge.
9. Hopper, Paul J. Elizabeth Closs Traugott. 2003. Reprint. *Grammaticalization*. (Cambridge Textbooks in Linguistics.) Cambridge: Cambridge University Press. Original edition 1993. P. 10–14.

10. Huddleston, R., Pullum, G. K. 2002. *The Cambridge grammar of the English language*. Cambridge: Cambridge University Press.
11. Jespersen, O. *Essentials of English grammar*. 1933. London: Routledge.
12. Kohnen, Thomas. 2004a. "Let mee bee so bold to request you to tell me": Constructions with "let me" in the history of English directives. *Journal of Historical Pragmatics*. 5:1, P. 159–173.
13. Kohnen, Thomas. 2007. Text types and methodology of diachronic speech act analysis. In: Taavitsainen Irma, Fitzmaurice Susan (eds.). *Methods in Historical Pragmatics*. Berlin-New York: Mouton de Gruyter. P. 139–166.
14. Krug, Manfred. 2009. Modality and the History of English Adhortatives. in: Raphael Salkie, Pierre Busuttill & Johan van der Auwera (eds.), *Modality in English. Theory and Description (Topics in English Linguistics)*. Berlin and New York: Mouton de Gruyter.
15. Ogura, Michiko. 2000. 'Gewat + Infinitive' and 'Uton + Infinitive'. *Neuphilologische Mitteilungen* 101. P. 69–78.
16. Potsdam, Eric. 2007. 'Analysing Word Order in the English Imperative'. *Linguistik Aktuell / Linguistics Today* 103. Amsterdam: John Benjamins. P. 251–272.
17. Pullum Geoffrey K. and Rodney Huddleston. 2002. Negation. In: Huddleston, Rodney & Geoffrey K. Pullum (eds.) *The Cambridge Grammar of the English Language*.
18. Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., Svartvik, J. 1985. *A comprehensive grammar of the English language*. London: Longman.
19. Rizzi, Luigi. 1997. 'The Fine Structure of the Left Periphery'. In *Elements of Grammar: Handbook of Generative Syntax*, ed. Liliane Haegeman. Dordrecht: Kluwer. P. 281–337.
20. Rupp, Laura. 2007. 'Inverted' Imperatives'. In *Imperative Clauses in Generative Grammar: Studies in Honour of Frits Beukema*, ed. Wim van der Wurff. *Linguistik Aktuell/Linguistics Today* 103. Amsterdam: John Benjamins.
21. Taavitsainen, Irma, Jucker, Andreas. H. 2007. Speech acts verbs and speech acts in the history of English. In: Taavitsainen Irma, Fitzmaurice Susan (eds.). *Methods in Historical Pragmatics*. Berlin – New York: Mouton de Gruyter. P. 107–138.